

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., Conti-utca 4.
 Aci sunt a să trimite tot felul
 de scrisori, cereri și bani.
 Tot aci să primesc anuniuri cu
 prețurile cele mai moderate.
Un numar 10 fileri.

ADEVÉRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:
Pentru Austro-Ungaria:
 Pe 1 an — — — — 2 coroane
 Pe 1/2 an — — — — 1 coroane
Pentru strălăitate:
 Pe 1 an — — — — 3 coroane
Pentru America:
 Pe 1 an — — — — 1 dollar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

Redactata de un comitet.

Apare in prima Vineri dupa 15.

Redactor-responsabil: **Aurel Cristea.**

Sara de Silvestru.

(p) Mai sună de câteva-ori orologiul, tic-tac, tic-tac, și-apoi am trăit iarăși treisutesezeci-și-cinci de zile, adecă după calendar, un an.

Muncitorii intelectuali, pe timpul acesta să trudesca a face socioata mare, socioata anuală stăpânilor lor, iar capitaliștii numără aurul și argintul adunat sub numele cel sfânt al lor, sub numele „profit”, dar intrădevăr e rodul jefuit al muncitorilor salarizați.

Noi muncitorii, sclavii salarizați, n'avem aur și nici timp de-a aduna țifrele sumarului anual, avem nici n'avem ce aduna, iar a doua nici timp n'avem, că ni-e vândut și trebue să ne grăbim la odihnă, căci avem lipsă de-a ne recăștiga putere pe mâine, căci pe mâine iarăși ne-asteaptă jugul muncii.

Voi însă să arăt o mică icoană din tabloul cel mare al suferinței noastre și aceea o fac ca să arăt adversarilor noștrii, că suntem conștii, știm, că suntem numa niște unelte, dar cu simțuri și suflet, suntem din sânge și carne întocmai ca și patronii, ca dătătorii noștri de muncă și jefuitorii timpului și al bunătăților noastre.

Fiind însă interesul salariaților general și darea noastră de seamă este generală și universală.

Am trăit iarăși 365 de zile. O, cine știe câți au rămas în timpul acesta în inima pământului, îngropați de vii în băi, rugându-se sau injurând capitalul și Zăul său.

Cine știe câți și-au pierdut brațele între roțile mașinilor și la câți nu le-a fi închis moartea gura pe holde. . .

Cine știe pe câți i-a omorât arșița soarelui. . .

Accea sunt martirii muncii, cei fără nume și fără de număr. Martirii muncii sunt mulți, la tot pasul vedem omeni și văduve, cionțiți și schilavi, cerșind pe la porți.

Aceștia sunt copiii mașterii ai statului burghez, în care sunt mai prețuiți câinii, decât brațele muncitorilor din care a perit puterea.

Soldații inconștii și în anul acesta a dat cu gloanțe în noi, în desmoșteniți, căci ei n'au știut, că sunt uneltele oarbe ale statelor tirane,

Când am cerut pâine, ne-a dat gloanțe, când drepturi tot asemenea, iar când am cerut pământ, ni-s'a dat — dar numai pentru mormânt.

Gânditorii și scriitorii desmoșteniți, cari au cutezat apoi să spună, ori să scrie, că faptul acesta e anarchia ticăloasă a celor dela putere, au fost puși în închisoare, înmormântați în morminții celor vii.

După-cc a fost pressa și gândul lăntuit, venit rândul pe dreptul de intrunire. Gândul, graiul și pressa în robie. Iată o scenă mică din teatrul cel mare al subjugării sociale al nostru, iată jugul proletarietului în anul 1910 după Christ și 2300 și mai bine după Aristotele.

Dar iată și dulcile raze ale speranței se ivesc, la care inima noastră ne saltă de bucurie.

O, cât de mândrii a fost ceata desmoștenitorilor când au pus brațele în cruciș și zimbând din buze strigau eroii muncii: **Noi suntem puterea și mărirea, noi suntem gloria voastră!**

Ale noastre brațe și creeri au alcătuit tot ce e mândru și frumos, noi am alcătuit temple, palate, arme, temniți, tron și lanțurile noi le-am făurit, încă odată vă strigăm: **Noi suntem puterea, mărirea și gloria voastră!**

Intr'o clipă am putea să facem minune, dar nu facem, vă dăm răgaz, așteptăm să vă ndreptați și recunoscându-ne de frați să **eliberați munca, după zisele marilor învățați.**

E noaptea târziu, tăcerea e mare și orologiul par'că sună mai tare tic-tac, iar eu trebue să câștig putere pe mâine, ca Anul-Nou, să-l încep cu muncă, nu cumva să lipsesc, căci altfel capitalul mă dă afară din muncă.

Dormi tu lume proletară, dormiți voi scriitorii și gânditorii în pace și *visați libertatea!*

Visați libertate, că ceata noastră să pregătește la un asalt, să apropie ceasul răzbunării.

Această luptă însemnează peirea apăsătorilor și desrobirea celor apăsați. *O, cât va fi de frumos când vom trăii cu toții ca frați și vom folosi rodul muncii pusă pe masa mare a lumii în comun.*

Vor perii călăii, vor perii subjugatorii și trântorii și munca va fi liberă!

Salut ție! . . . O, vina! . . . Pe tine te așteptăm, ție ne închinăm an de desrobire. Ție-ți vom mulțumii și pe tine te vom lăuda — An-Nou și fericit!

Parlamentul muncitorimeii române din Ungaria.

Brașov, 8 și 9 Ianuarie 1910.

În zilele de 8 și 9 Ianuarie 1910, s'au intrunit delegații muncitorimeii române din toate unghiurile țării ungurești în al V-lea congres român socialdemocrat ținut în orașul Brașov.

În acest congres au fost reprezentate 29 de comune și orașe locuite de români, prin 42 delegați, iar însuși Brașovul prin 16 delegați.

Laolaltă fac 58 delegați.

Numărul acesta se va părea unora mic, însă nouă, cari cunoaștem împrejurările și greutățile prin cari trece și cu cari să luptă mișcarea socialdemocrată română din Ungaria, apoi ne indostulește acest mic număr.

Mai cu seamă când cunoaștem mizeria în care se află poporul nostru muncitor, totuși s'au găsit 42 de inși, bărbați hotărâți, sinceri sfintei ideii socialdemocrate, pe cari nu ia putut împedeca, nici mizeria, dar mai puțin dușmanii de moarte, spre a nu lua parte în acest congres.

Nu. Au venit din depărtări mari, știind că în acest congres (parlament), să discută asupra soartei proletarietului român, pre-cum aici se pune baza organizării proletarietului contra exploataților, tâlharilor și

trântorilor, cari le fură rodul muncii, cari îi despoaie, maltratează, chinuște, ținându-i în sclăvia veche.

Din vorbirile oratorilor, vom putea perfect de bine constata, numai adevărul și ce avem de făcut pe viitor?

Dacă întreg proletarietul român din Ungaria se va supune și va urma cu sinceritate hotărârile aduse de acești mulți-putini delegați ai congresului, atunci nu mult timp ne desparte, de ceasul ultim, de ceasul desrobirei.

Ce-a pretins și acest congres? *Pâine și drepturi poporului!*

Deci frați de suferințe! Nu ne ocoliți, că pe voi vă ocoliți, nu ne respingeți, că pe voi vă respingeți, veniți între noi, și luptați alături de noi, că luptați pentru voi, lupta noastră, va fi lupta pentru — *dezrobirea tuturor.*

Aici dăm darea de seamă a congresului, de pe ziua întâiu, înainte de amiazi, așa după-cum urmează:

ZIUA ÎNTĂIU.

— Sâmbătă, înainte de amiazi. —

La orele 9^{1/2} dimineața în prezența unui număr public și delegați, tov. *George Grădinarul*, în numele conchemătorilor salutați pe cei prezenți, și prin o scurtă cuvântare, arată marea însemnătate ce o are al V-lea congres socialdemocrat român și propune pentru ziua întâiu, înainte de amiazi de președinți pe tovarășii *Teodor Onișor* (Blaj), *Ioan Mihuz* (Budapesta), iar pentru după amiazi, pe tovarășii *George Grădinarul* (Brașov), *Petru Breznican* (Hunedoara), iar pentru a doua zi înainte de amiazi pe tovarășii *Sava Ș. Demian* (Arad), *Victor Brătăfălean* (Brașov), de notari pe amândouă zilele pe tovarășii *Aurel Cristea*, (Budapesta), *Constantin Ștefănescu* (Brașov), pe cari congresul îi primește cu unanimitate.

După alegerea prezidiului, se alege comisiunea de verificare, în care comisiune au fost aleși tovarășii, *Aurel Cristea* (Budapesta), *George Grădinarul* (Brașov).

Apoi prezidiul își ocupă locul și în niște mortală, cel mai înaintat în vârstă și cărunț, vechiu luptător al sfintei cauze socialdemocrate, care de ani de zile e ca un stâlp al mișcării socialiste românești, și care cu toate, că a trecut etatea de 72 de ani, e încă sprinten și înfocat de luptă, tovarășul

Teodor Onișor, care spune: Cu inima plină de bucurie vă salut în numele prezidiului pentru încrederea ce ne-ați dat-o, cu conducerea acestui congres.

Mă bucur peste măsură, că vă văd întruniți într'un număr atât de mare de delegați și alți ascultători, veniți din toate colțurile țării ungurești, ba și din alte țări și de-alte neamuri în parlamentul muncitorimeii române din Ungaria.

Scumpii mei tovarăși! Cine v'a adus pe voi din depărtări așa de mari, în gerul iernei la tronul socialdemocrației internaționale?

Cred, că nime altul, decât *năcazurilo, asupririlo, fărâdelegile, jefuirile, care le întâmpinări zi de zi din partea capitalului, aristocrației și legiuitorilor dușmani și fără suflet.*

Stimați frați! Dumnezeu nu a făcut capitaliști, aristocrați, domni, robi, legi și națiuni pe acest pământ, decât pe om l'a înzestrat cu drept egal de a naște, vieții și muri. Însă astăzi vedem lucrurile pe 'ntors. Vedem cum astăzi omenimea e împărțită în două tabere și anume: în clasa bogătană, care își au și diferite alte titluri, și a doua e clasa proletară, săracii. Cei ce aparțin clasei bogătane, asupresc peste măsură, fără simț, pe cei cari aparțin clasei proletare. Însă durere, că proletariatul întregii lumi constă din sute de mii de milioane, iar cei din clasa bogătană capitalistă-domnitoare, sunt abia câteva milioane, și totuși acești din urmă, sunt în stare de a asupri și subjugă masele mari ale proletariatului. Cauza: *Incultura proletariatului*. Școalele nu sunt pentru copii proletariatului, ci pentru copii burghezimei. Pentru ținerea în întinerie și pentru subjugarea proletariatului, statele își susțin clericalismul, arma cea mai bună în contra înaintării culturale ale popoarelor.

Să privim numai în țara noastră, din ce merge, guvernării aruncă noi și noi dări, prin cari ne aduc la sapă de lemn, cu toate că poporul din Ungaria e și așa destul de sărman. Ce le pasă guvernărilor de noi, vorba bani să ese, să-și plătească clerul și funcționarii cu plăți grase. Noi ne-am adunat în acest congres, ca să protestăm energic, contra *nedreptăților și fărâdeleșilor, precum să ne consfătuim, cum trebuie să luminăm și să organizăm proletariatul român din Ungaria contra tiranismului domnesc, și cum trebuie să-și cucerească adevăratele drepturi de oameni*.

Deci declar al V-lea congres român socialdemocrat din Ungaria de deschis. (Vorbirea și-a isprăvit-o între strigăte de: *Să trăiască!*)

Apoi predă cuvântul tovarășului

Sava S. Demian (Arad), care salută în numele comitetului regnicolar, pe trimișii proletariatului român din Ungaria, precum face un mic istoric al mișcării românești din anul trecut, precum arată mai pe larg ce avem de făcut pe viitor, după care urmează tovarășul

Ioan Mihut (Budapesta), care salută congresul în numele secțiunii române a

partidului socialdemocrat din Budapesta, iar tovarășul

George Gradinarul (Brașov), salută congresul în numele secțiunii române socialdemocrate din Brașov, după care tovarășul

Iuliu Freund (Brașov), vorbește mai pe larg asupra situației în care se află muncitorimea de prezent, precum salută congresul în numele partidului din localitate și-i dorește spor la munca apucată. Înainte!

Ia cuvântul delegatul comitetului central din Budapesta, tovarășul

Carol Vantuș, care între altele spune:

Stimați tovarășii! Dați-mi voie, ca acum cu ocaziunea ținerei congresului socialdemocrat român, să arăt prin puține cuvinte acea mare chemare, ce așteaptă în cel mai apropiat timp pe poporul muncitor din această țară. Le cunoscută înaintea D-Voastră tactica mârșavă, ce a fost dusă timp de 4 ani, din partea marelui guvern național cu privire la chestia *votului universal, egal, direct și secret*. Cu 4 ani înainte, s'a crezut hotărât, că în curând acest elementar drept al poporului va fi în curând realizat, prin introducerea adevăratului drept de vot universal și secret. Însă muncitorimea organizată nici atunci n'a dat încredere promisiunilor făcute de Kossuth-Andrássy și soții. Noi încă de pe atunci am spus, că dela acest guvern un *drept de vot cinstit*, nu putem aștepta. Și nu trecu mult timp, când spusele noastre s'au adevărit. În loc de *adevăratul vot universal, au voit să introducă în lege votul plural, voind a ne fura dreptul*, în urma căreia muncitorimea organizată din întreaga țară a început să protesteze energic, la care renumiții conducători ai națiunii ne-a răspuns cu răzburarea asupra sindicatelor de breaslă, pressă, dreptului de organizare și întrunire, suspendând, confiscând și călcând în picioare drepturile noastre de cetățeni, precum urmărirea și persecutarea naționalităților a fost peste măsură, ca nici-odată. Însă țânta nu le-a reușit. Pentru-că cetățenii cu gânduri mai democratice și partidele naționalităților lor, dar mai cu seamă muncitorimea persecutată și urmărită au luptat mai energic contra lor, măturându-i dela guvernare,

încă înainte de ce și-ar fi ajuns scopul mârșav, prin introducerea poreclitului drept de vot plural.

Astăzi însă, suntem cu situația politică acolo, unde am fost acum 4 ani. Criza iarăși s'a înnoit, și *altă esire nu are, decât prin introducerea în lege a votului universal, egal, direct și secret*. Că nici acum n'o să meargă strună, astai mai mult ca sigur. Deja cei cu miile de lanțuri de pământ, fac tot posibilul spre a putea pune pedeci denumirii unui astfel de guvern, care ar veni cu un astfel de program. Tocmai pentru aceea, așteaptă pe poporul muncitor din Ungaria mari datorințe. Trebuie să căutăm ca în fiecare adunare sau conferință ce o ținem, să agităm, să luminăm, precum să organizăm poporul, pentru-că numai astfel, prin lupta energică și hotărâtă a proletariatului din această țară, vom putea duce la triumf, chestia *votului universal, egal direct și secret*. Cred, căci în congresul D-Voastră de astăzi, încă veți pune la cale marea agitație și muncă și printre proletariatul român, pentru a-l organiza și a-l prepara pentru lupta decisivă, spre cucerirea votului universal. În această speranță Vă salut în numele comitetului central, iar discuțiunii D-Voastră poftesc spor și înaintare.

După vorbirea tov. Vantuș, se trece la punctul prim al ordinii de zi:

Darea de seamă a comitetului regnicolar,

care e referat de tovarășul

Sava S. Demian (Arad), care între altele spune: *Tovarăși! Am mai trecut un an de luptă. Și acest an, a fost unul dintre cei mai grei ani, pe cari i-a putut întimpina vre-o dată mișcarea noastră românească. Am avut foarte mult de întimpinat din partea autorităților maghiare. Când știm, că trăim sub cel mai ticălos sistem de guvernare, atunci să nu ne prindă mirarea, că nu am putut să propășim cu pași repezi pentru eluptarea drepturilor noastre de muncitori, pentru-că am fost împedeți din toate părțile, atât din partea autorităților, cât și din partea dușmanilor noștri. După-cum știți și D-Voastră, adunările nu ni-le permit, de-a alcătui organizațiuni prin*

COR DE ROBI.

Muncim din greu și pe-ntrecut
Și vă sporim averea
Căci rând pe rând, cum v-a plăcut,
Din forța noastră v'ați făcut
Încontra forței noastre scut,
Precum avut-ați vrerea.

Muncim bătută și înjurați
În lanțul vrerei voastre.
De mici copii ne ferecați,
Cu munci de iad ne'mpovărați.
Și râdeți voi cei ne'ndurați
De plângerile noastre!

Cruzimea voastră de păgâni
Peirelor aruncă
Pe cei ce-s bolnavi ori bătrâni:
Căci vi-s mai dragi ai voștrii câni,
Ca noi, când ni s'a dus din mâni
Puterile de muncă.

Ne'nchideți viața, ca'n mormânt
În fabrici și uzine
Și ne răpiți al firei cânt
Și florile și cerul sfânt
Și dulcea batere de vânt
Și zările senine.

Ne stingeți al vieței drag
Și toată bucuria!...
Și albi și rumeni ca un frag
Zâmbiți, când ne vedeți șirag,
De foame'mpînși, l'al vostru prag,
Să vă cerșim robia!

Copii dragi, ni-i aruncăm!...
Și mila ne omoară!
Și mila'n plâns ne-o înecăm!...
Căci foamea, cum să le-o'mpîncăm?
Când după muncă noi plecăm
Flămânzi, din zori 'n sară!

În bietul nostru suflet frânt:
Răbdarea-și frânge vadul!
Și totuși n'avem crezământ,
Și pentru noi, sub cerul sfânt,
Din tată'n fiu, pe-acest pământ
Ne tot întindeți iadul!

În câmp, la muncă plecăm din zori
Copii și tați și mame,
Și'n foc de soare și'n sudori
Muncim și v'adunăm comori
Vampirilor neștiutori
De trudă și de foame.

Ai voștrii zbiri cu cap zălud
Când truda grea ne frânge:
De-al vostru plac, iei nu ne-auz
Nici rugă, nici plâns, ci tot mai crud
Pe trup ne ard cu biciul ud
Și greu de-al nostru sânge!

Pierim topiți de chin și boli,
Ne frânge jalea, pieptul!
Răbdând, la voi trimetem soli
Cu plâns în jălbi și stăm domoli,
Că'n legi ați seris: „Să nu te scoli
Cu sila să'ți ei dreptul.“

Dreptatea noastră — sfânt odor —
Voi ne-ați închis-o-n carte,
Și-ai noștrii toți dreptate vor,
Dar vrerei lor, iei pun zăvor:
Căci astăzi, al dreptăței dor
E lanț și plumbi și moarte;

De prunci și pân pierim moșnegi
Tot bici de foc ne bate!
Căci ne-ați legat în lanț de legi
Și bir și oști și popi și regi
Și raiul vieței voastre'ntregi
Ne-apasă amar în spate!

De-amarul greu, de nenoroc,
Ni-i stins din piept avântul;
Ni-i cântul plâns și plânsul foc,
Dreptatea batere de joc
Și-abea avem pe lume loc
Să ne săpăm mormântul!

Al tutuln e-acest pământ,
A tutuln dreptatea
Ș'amarul plâns și dragul cânt
Și tot ce'i bun, frumos și sfânt...
Și totuși până la mormânt
Noi ducem greutatea.

Dar într'o zi, din văi, din munți,
Din sate și orașe,
Voinici, femei, bărbați cărunți,
Ne vom scula și tari și crunți
Vom pune'n praf a voastre frunți
Jăvinelor trufașe!

Și tigri fi-vor blânzii miei
De s'o'ngrozi și cerul!
Că răscuțeți cu sfânt zmei,
Cu brațe-de puterniei zmei,
De la a voastre dragi femei
Din cap le-om rupe părul.

Și pentru voi ș-ai voștrii prunci,
Din el, v-om face ștreanguri!
Și'n chinul morței voastre-atunci
Noi, care-am plâns în chin și munci,
V-om râde'n hohot, de porunci,
De slavă și de ranguri!

Cu groaza'n inimi, tremurând
În tină, la picioare,
Ertare ne-ți cerși plângând...
Iar noi, trufași pe voi călcând,
Vom râde'n hohot, auzind
Că mai cerșiți ertare!

În cerul gol de îndurări
Zvârli-va răsvrătirea
Un iad de țipăt și strigări,
Și mări de flăcări, mândre mări
Vor bate'n cer, vor bate'n zări
Grăbindu-vă peirca.

Poveștilor și morței dând
Sodoma și Gomora,
Ce-i bun, călăi ne mai având,
Trăi-vor frați de dor și gând,
C'un Rai averea îmbrăcând
Pământul tuturora.

Reda-vom sfântului pământ
Odihnă și Frație!
Căci toți cu drag și-or da avânt
Spre tot ce-i bun, măreț și sfânt
Și'n veci de veci, v-or zice'n cânt:
Dreptate, Slavă Țio!

D. Th. Neoulață.

comuni, iarăși ne pun pedeci, pentru-că dreptul de intrare al cetățenilor din Ungaria e incredințat pe mâna astorfel de oameni, cari nu țin cont de adevăratele legi, ci le calcă în picioare.

Aducevă-ți numai aminte, că anul trecut autoritățile aradane, chiar și congresul ni-l'au oprit, pe care am dorit, ca să-l ținem în Arad. Afară de astea aproape toate adunările ce am dorit să le ținem prin com. Aradului, Bănat, Ardeal etc. au fost oprite din partea autorităților oligarchiei coaliționiste.

Deci trebuie să declar, că autoritățile precum guvernării țării noastre, în toată puterea cuvântului îi putem declara de reacționari.

Arată greutățile prin care a trecut comitetul regnicolar, precum arată starea casei, câte intrate, câte eșite, precum roagă, pe delegați să-i primească raportul.

la cuvântul tovarășul

Ioan Mihuț (Budapesta), care face o mică critică raportului, însă ia în considerare starea critică în care ne aflăm astăzi și ia la cunoștință raportul.

Urmează tovarășul

George Grădinarul (Brașov), care face referentului o interpelare, iar după-ce mai vorbesc tovarășii **Constantin Ștefănescu** (Brașov), **Teodor Onișor** (Blaj), **Petru Breznican** (Hunedoara), tovarășul **Sava Ș. Demian** (Arad), își ține cuvântul de închidere, dând răspuns la toți, precum cere congresului absolvirea comitetului regnicolar.

Tovarășul președinte

Teodor Onișor (Blaj), pune întrebarea, dacă congresul ia la cunoștință darea de seamă a com. regnicolar, precum absolvirea lui?

Amândouă întrebările, congresul le ia la cunoștință.

În numele

Comisiunii de verificare

referează tovarășul

Aurel Cristea (Budapesta), care spune, că până la începerea congresului, provincia e reprezentată prin 28 delegați, din 16 sate și orașe, iar 16 delegați sunt reprezentați din localitate.

Iar după prânz, numărul delegaților din provincie s'a mărit la 42 delegați din 29 sate și orașe.

Urmează punctul al cincilea:

Pressa.

Referent tovarășul

Aurel Cristea (Budapesta), care spune: Onorat congres! Stimati tovarăși! Sunt 8 ani de zile, decând a văzut lumina zilei în Ungaria prima foaie socialdemocrată internațională scrisă în limba română sub titlul „Adevărul”, această foaie dela primul număr și până în prezent, a fost o adevărată armă de luptă în mâinile muncitorimeii române din Ungaria. Această foaie pe la început a avut multe greutăți de întimpinat, mai cu seamă cu venirea la putere a reacționarului guvern Tisza, care s'a aruncat ca o bestie turbată asupra foilor noastre muncitorești, ca să le nimicească, mai cu seamă foaia noastră „Adevărul” număr de număr era confiscată, însă cu toate astea nu ia reușit țanta nici a ministrului reacționar Tisza, dar nici a conștilor lui. Noi cu toate că am suferit temniți, amende în bani etc., însă nu ne-a înfricat, am mers înainte, și vom merge înainte, dacă chiar și viața o vom aduce-o pe altarul dreptății și al libertății. Am mers până la anul 1907, când am simțit nevoie de a înființa o a doua foaie, căruia iam dat titlul de „Glasul Poporului”.

Deci dela 1907 incoace, ducem o luptă crâncenă pentru cucerirea drepturilor noastre omenești, prin două arme, și anume prin „Adevărul” și „Glasul Poporului”.

Tovarășii noștri, știu foarte bine, cât am avut de întimpinat atât din partea autorităților cât și din partea clericalismului na-

țional, care dela început și până în prezent a făcut tot posibilul, numai și numai ca să poată nimici aceste foi românești social-democrate, a căror devisă e: lupta pentru cucerirea drepturilor muncitorimeii române, precum a duce lumina în întunec.

Noi ne-am continuat adevăratul drum și am ajuns acolo, că nu am devenit mai slabi, ci ne-am întărit, și pe zi ce merge sperăm, că muncitorimea română din Ungaria va căuta pe toate potecile, de a abona numai aceste foi adevărate muncitorești și a căuta de a face o agitație cât mai largă în interesul lor, spre a putea face una din ele, sau „Adevărul” sau „Glasul Poporului”, ca foaie săptămânală și politică.

Așa credem, că asta ni-e țanta, nu numai a unora, ci a tuturor. Deci, dacă asta ni-e țanta, atunci trebuie să căutăm, ca cu trup și suflet, noi cei de astăzi, mulți puțini câți suntem, să luptăm pentru aducerea la îndeplinire a țantei noastre dorite.

Asta o știm fiecare, că presa e inima ori-cărei mișcări. Din ce avem o presă mai puternică, cu atât mai mult vom putea propaga și ideile mărețe ale socialismului, care mai de grabă ne va duce spre țanta noastră de mult dorită.

Deci, nu ne rămâne altceva, decât a întări aceste foi, prin care ne vom întări și noi înșine.

Să nu mai dăm ascultare nimănui, decât să ne vedem de munca începută. Să nu ținem cont de injurăturile mârșave ale dușmanilor și să zicem cu proverbul: *Câniul latră, iar caravana înaintează.*

Să ocupă pe scurt, cum s'ar putea mai ușor face abonenți, pentru întărirea preseii noastre, și proșterne spre aprobare congresului următoarea

Rezoluțiune.

Delegații muncitorimeii române din Ungaria, întruniți în zilele de 8 și 9 Ianuarie 1910, în al V-lea congres român (adunare de partid) în orașul Brașov, declară, că:

Având în vedere marile lupte ce avem de întimpinat pe viitor, pentru cucerirea drepturilor noastre de cetățeni, și totodată știind, că presa noastră „Adevărul” și „Glasul Poporului”, de prezent nu se află atât de puternice, după-cum ar pretinde acea luptă, care luptă avem de-a o duce pe viitor, trimișii proletariatului român din Ungaria, întruniți în acest congres, aduc următoarea hotărâre:

Datorința fiecărui muncitor român, fie muncitor industrial sau agrar, ca să aboneze foile partidului socialdemocrat internațional din Ungaria, cari sunt scrise în limba română „Adevărul” și „Glasul Poporului”, precum a face agitație în cercuri cât mai largi în interesul acestor foi, a le împrăștia, printre proletariatul român inconștient încă astăzi.

Afară de astea ne adresăm către muncitorimea industrială, care aparțin diferitelor sindicate de breaslă, ca să pretindă dela sindicatele lor, ca în loc de foile de breaslă să li-se trimită foile partidului socialdemocrat, „Adevărul” și „Glasul Poporului”, în cari foi se va publica toate chestiile mai importante ale sindicatelor, aceea ce privește pe membrii aparținători acelor sindicate.

Acestea le pretindem din punct de vedere cultural, politic și economic.

Lucru știut este, cu cât mai mulți abonenți vom avea la foile noastre, cu atât mai bine vom putea organiza muncitorimea română din Ungaria pe baza politică și economică, cu atât mai mult vom putea propaga cultura printre proletariatul român spre a-l putea aduce și pe el la acel nivel conștient cultural, politic și economic, la care a ajuns proletariatul celoralte naționalități din această țară, precum una din foile noastre a se eda de foaie politică și săptămânală.

Cero congresului, aprobarea rezoluțiunii. Fiind orele 12, tov. președinte, închide discuția, și roagă pe tovarăși ca punct la

orele 2 după amiază să fie prezenți, spre a se putea începe discuția asupra acestui punct.

Aici dăm telegramele sosite parte la congres, parte la redacțiunea noastră:

Budapesta.

In lupta pentru desrobirea muncitorimeii, sunt cu voi. *Gustav Auerbach.*

Salutăm al V-lea congres român socialdemocrat. Inainte, pe calea apucată.

Secțiunea română din Budapesta.

Arad.

In lupta voastră, spor și înainteare.

Comitetul regnicolar.

Oradea-Mare.

Salutare frățescă vă trimite la munca congresuală, tovarășul D-Voastră

Dr. Eugen Rozvanu.

Timișoara.

Vă salutăm și poftim muncă spornică.

In numele partidului socialdemocrat din Timișoara

Bauer.

Dolova.

In numele muncitorilor români conștientii din Dolova și jur, salut al V-lea congres socialdemocrat român, dela care așteptăm directiva, cum să luptăm pentru desrobirea noastră.

Sava Trăilov.

Temesmurány.

Salutare congresului desmoșteniților.

Ioan Muntean.

Moceris.

In lupta grea, ce-o aveți de întimpinat, vă dăm sprijinul. Trăiască socialdemocrația internațională. Cu salut frățesc:

Ștefan Negru, Iancu Calbaza, Samson Zsura, Sp. Bihoi, Zsura Kirilă, Ion Arbolescu, Vasile Therla, Martin Bobeioa, George Sancutia, Nicolae Negru.

Rudaria.

Salutăm congresul muncitorimeii române din Ungaria, și-i aprobăm hotărârile.

David Șitua și soții.

(Urmare în „Glasul Poporului”).

AN-NOU.

Bine-ai venit! Dar rău ne-ai găsit.

Intră în curte! Și să fi bine primit!

Dacă ai de povestit, zi degrabă că te-ascult

Spune, spune și tu dragă, spune cât de mult.

Ce-ai întampinat în cale, care vine dela mare?

Spune: apa curge vale, bulbucii cresc tot mai tare?!

Ascultă bădică Ioane: Mă numesc An-Nou cu jale.

Iar cu jale, supărare mare, mare și-ntristare

Iar ne-aduci ca 'n anul vechiu să ne dea peste urechi.

Ce să fac? la orașe așa-mi scrie cu cerneală pe hârtie

Să v'arăt o datorie, să plățiți marea porție

Lor, căci ei s'au înmulțit! Și darea vi-s'a mărit!...

Asta-i vestea, care de ei mi-s'a poruncit.

*

Paf! Na măi vere dela luncă, asta iară-i o poruncă

Dela aceia cari cântă și trăiesc ei, fără de muncă.

Ah! Firea-i An-Nou blăstămat cu acel-ce te-a 'ndreptat!

Să vii până la curtea noastră, să spui ce n'am așteptat!

Ieși din curte! Du-te și să nu mai vii!

Nici pe punte, deloc pe-a noastre câmpii!

Ieși! Că săcurea ascuțită cu mânerul ei de fag

Ca pe cel vechiu la minută te taie, colea pe prag.

Du-te 'ndărăt la oraș și le spunc la domnași

Să ne scrie la răvaș, nu vă plătim coconași!

Dacă vreți să boieriiți și frumos ca să trăiți

Spre fabrică să porniți și pentru niște porțiuni și voi să munciți!

Așa scrie Dumnezeu, căci tot omul e alsău

Prin urmare burghezeu, lasă somnul cea greu

Și la muncă pe vecie Anul-Nou mărare ție

Asta cerem noi să fie! *Ioan Budean.*

Sitația politică

Incurcătura e mare în situațiunea politică. După Wekerle, regele a designat de ministru președinte pe Ladislau Lukács, însă acesta nici n'a ajuns, ca să-și alcătuiască cabinetul, când regele îl dă la o parte și designează de ministru-președinte pe Khuen Héderváry, fost ban al Croației, care după-cum se știe, i-a și reușit alcătuirea cabinetului, acuma numai să fie primită de rege.

Kuen-Héderváry vine hotărât, s'au i-o reuși să pună la cale lucrurile încurcate și să scoată țara din ex-lex cu actualul parlament, sau disolvă camera, și scrie alegeri noi.

Însă rolul cel mai important în actuala situație politică, îl joacă votul universal, egal, direct și secret.

Acest elementar drept, l'a promis popoului însuși regele Ungariei, însă după-cum se vede el numai l'a promis... dar nu-și silește servitorii, pe miniștrii săi, ca să-l realizeze.

Nu am voi să spunem de-ocamdată, că cuvântul dat de rege... însuși el, l'a și negat...

Însă vedem, că în contra acestui elementar drept al popoului, magnații feudali maghiari, începând dela reacționarul Tisa Fișta, până la companionii Andrassy-Kosuth fac tot posibilul de-a nimici adevăratul vot universal, de-a introduce o nouă lege electorală reacționară.

Însă asta n'o să le reușească, pentru-că poporul până acum nu știa cam ridicat glasul hotărâți, neștinând cont de nimic, contra înșelătorilor lui.

Dar de aici înainte, va lupta energic, nu va ținea cont nici chiar de viață, va arăta dușmanilor și înșelătorilor popoului, că ei sunt în stare pentru cucerirea adevăratelor drepturi ce li-se cuvine de cetățeni ai acestei țări, să lupte până la infinit.

Avem datorințe, atunci să avem și drepturi — zice poporul.

Ori-ce guvern va veni, fie acela ori-care, fără de vot universal, egal, direct și secret, nu va avea viață lungă.

Pentru-că muncitorimea conștientă a Ungariei, ține adunări de protestare, împreună cu demonstrațiuni peste întreaga țară, Duminică în 16 Ianuarie, în cari adunări va protesta energic, contra acelor cari voesc a delapida drepturile popoului.

Muncitori români! Fiți și voi acolo.

A. C.

Moralitatea congresului.

Departa de a atinge însemnătatea și reușita congresului, care din toate liniile de conduită a atins o bună înălțime, nu putem trece cu vederea unele fapte, cari complices cu îndestulare reușita acestui din urmă congres.

Din depărtări mari, precum și din apropiere, bărbați, membrii unei lumi bigote, departe de a se mulțumi cu uitarea de sine în petreceri și veselii, ce e obicinuit în zile de sărbătoare, își iau traista pe umeri, toiașul în mână, cu conștiința în inimă pornește fără șovăire spre unicul parlament al muncii — congres. Aci întâlniți cu adevărat frățeste încep a pune la cale începuturile viitoareii lumi, a cărei liman de bunuri le încălzește de pe acum inimile lor pline de nădejde.

Oare ce lucru poate să-l facă pe om ași lăsa sărbare în casă, pentru a porni acolo, unde nu e, decât greutăți și multe neacazuri de întimpinat?

Poate fi alta decât idealul?

Ori tendința spre o lume, în care tocmai lipsesc greutățile și neajunsurile de astăzi?

Pe când în palate și bordeie se simte veselie sărbărei după gradul de patință. În congres o muncă... cu atât mai uriașe, cu cât cei mulți uitându-se pe sine în petrecere, rămân în afară de a putea sprijini

pera, ce tinde la îmbunătățirea întregii menimi, — egoistă, deci în sânul lumii oastre însemnată putere morală, ce călăuște aspirațiunea multor nemulțumiți cu oarta, și această putere dă imbold hotărât luptei, ce a descins-o ultimul nostru congres pentru revendicarea muncitorimei și propășirea generală a întregii omeniri.

G. Gr.

„ADEVĂRUL“.

— Anul al 8-lea. —

Mai un an lăsat în urmă. „Adevărul“ cu numărul de față intră în al 8-lea an al vieții sale,

8 ani de-arândul nu a făcut altceva, decât a propagat cultura, între muncitorimea română din Ungaria, precum a dus lumina în întunec.

Afară de astea a combătut aspru nedreptatea, precum fărădelegile puse la cale de guvernanti, în contra muncitorimei române, precum a demascat pe toți aceia, cari au căutat prin diferite apucături murdare, a subjugă muncitorimea.

Când știm și cunoaștem marile servicii ce ni-le face această foaie, când cunoaștem lupta aprigă, ce-o duce această foaie în contra tuturor dușmanilor noștri, atunci și noi trebuie să căutăm, mai cu inimă s'o sprijinim, să agităm în lungul și latul țării pentru ea, să câștigăm cât mai mulți abonenți la foile noastre, să nu rămână în această țară o casă sau colibă românească de unde să nu lipsească foaia „Adevărul“ și „Glasul Popoului“. Căci numai astfel vor putea duce o luptă și mai aprigă pentru cucerirea drepturilor noastre.

De aceea am făcut un preț cât se poate de mic, ca mai ușor s'o poată abona muncitorul român.

Și anume:

*

Prețul abonamentului pentru „Adevărul“ și „Glasul Popoului“

laolaltă costă pentru Austro-Ungaria 2 coroane la an.

Pentru străinătate 3 coroane, iar pentru America 1 dolar.

Banii sunt a se trimite pe adresa „Adevărul“, Budapesta, VIII. ker., Conti-utca 4. sz.

Frați Români! Agitați în interesul foilor noastre. Un muncitor român să nu fie, care să nu le aibă abonate.

CRONICA.

— Tovarășul Sava Ș. Demian fu condamnat la 10 coroane amendă din partea autorităților brașovene din cauză, că a dat un răspuns binemeritat, trimisului autorităților brașovene la congresul nostru.

Tovarășul Demian a apelat contra sentinței.

— „Calendarul Muncii“ care a apărut acum de curând, e unul dintre cele mai bune călindare românești, ce au apărut până acum în limba română atât în Ungharia, cât și în România. Are un cuprins bogat și variat. Tot cuvântul scris în el, e o învățătură pentru muncitorimea română. De aceea să nu fie un muncitor român, care să nu-l procure. Prețul e numai 30 filleri și să poate procura dela redacțiunea foilor noastre, „Adevărul“, Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Totodată rugăm pe acei tovarășii, cari comandă numai un calendar, să ne trimită prețul în mărci postale.

— Secțiunea română a partidului socialdemocrat din Brașov a hotărât, ca pe timpul de iarnă să se aranjeze un șir de conferințe științifice, la care rugăm și pe această cale, pe toți tovarășii români brașoveni, spre a lua parte în număr cât mai mare, pentru-că numai astfel

vor putea ajunge la o cultură sănătoasă de care fiecare muncitor are lipsă.

Marti în 25 Ianuarie st. n., la orele 8 seara, tovarășul Al. Drăgănescu, va ținea în sala dela Munkás-Othón din Brașov, o conferință despre viața în „Antimitate, evul mediu și contemporan“.

— Cercetările și săpăturile la Ierihon — după-cum am amintit într'un număr trecut — sunt urmate de profesorii Selin și Watzinger.

S'a dovedit, că orașul avea două rânduri de ziduri la depărtare de 30 de metrii unul de altul. S'a mai dovedit că supt pătura cu rămășiți dela Canaaneni, se află altele mai vechi, cari se urcă până la cel puțin 3000 înainte de Christos. S'au găsit ruinele palatului lui Hiel, întemeietorul Ierihonului Israelit (în veacul al IX-lea înainte de Hr.) precum și rămășițele palatului măreț al lui Irod.

— Jertfele războiului marocan. Războiul marocan care s'a terminat cu biruința Spaniolilor, afară de sângele scurs pe câmpul de luptă din trupurile filor de proletari, știrile ce sosesc din Spania, mai spun și de alte jertfe. În oastea ce s'a reintors, s'au găsit patru mii de tuberculoși, soldați cari au căzut în această boală, în urma uriașilor sforțări de puteri pe câmpiile sterpe ale Africii. Aproape toți sunt capi de familii cari ajunși acasă își vor infecta familiile.

Asta le-a mai lipsit sârmanilor proletari spanioli, însă timpul va veni, când își vor răzbuna pe aceia, cari i-a silit să pice prada tuberculozei.

— Scriitor afurisit. Sftul Sinod al Rusiei a afurisit cu „marea afurisanie“ pe scriitorul rus Andrejew, cunoscut de mare scriitor și propagator al ideilor moderne. Ultimul lui op „Anathema“ i-a atras apoi afurisania.

Afurisania Sinodului Rusesce n'are să-istriche și nici să impede pe marele scriitor și propagator al ideilor moderne Andrejew, dela calea sa apucată. El luminează omenimea, iar Sftul Sinod afurisească numai.

— Muncitorii români din Budapesta țin întruniri și conferințe științifice, serate literare în fiecare Duminică seara la orele 8, în sala ospătării Holecz Márton, VII., Huszár-utca Nr. 10, colț cu Szegényház-tér.

Bibliografie.

A apărut

„Calendarul Muncii“ pe anul 1910,

care cuprinde o materie din cele mai instructive și folositoare.

Prețul Calendarului va fi de: 30 filleri exemplarul se poate procura direct dela „Cercul România Muncitoare“, București, Calea Victoriei Nr. 107.

Precum se vor putea procura și dela redacțiunea noastră.

Fiecare muncitor român conștient, nu-și procură alt Calendar, decât: „Calendarul Muncii“.

A apărut „Cei de făcut?“, roman de N. G. Cernișevsky, în românește de P. Mușoiu. Prețul 4 coroane.

A apărut „Laura“, idilă originală de Cleant Spirescu. Prețul 50 filleri.

Amândouă să pot procura dela redacția „Revista Ideei“, București, Strada Epurilor Nr. 10.

Posta redacției.

Toți acei căror le-a esprtat abonamentul, sunt rugați a-l renoi, căci în caz contrar suspendăm trimiterea foilor.

Mai multora. Cele trimise au rămas pe numerii viitori. Le vom publica pe rând.

Tipografia Világosság, societate anonyma. Budapesta, VIII., Conti-utca 4.